

УДК 327(497.115)(497-15)

Примљено:
13. јануар 2011.

Прихваћено:
25. маја 2011.

Оригинални научни рад

НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРЕС

NATIONAL INTEREST

Година VII, vol. 10

Број 1/2011.

стр. 23-57

Бошко И. Бојовић*

КОСОВО И ЗАПАДНИ БАЛКАН ПИТАЊЕ РЕГИОНАЛНЕ СТАБИЛНОСТИ И ЕВРОПСКЕ БЕЗБЕДНОСТИ

Резиме

Циљ овог чланка јесте да анализира положај Косова у контексту питања регионалне стабилности и европске безбедности. Након једнострано проглашене независности јужне српске покрајине неизвесан је опстанак хришћанске мањине и културне баштине која се налази на тој територији. Аутор чланка користи историјски метод заједно са компаративним методом како би указао на еволутивни развој косовског проблема са становишта положаја хришћанске мањине. Поставља паралелу између протеривања хришћанског становништва са територије Турске почетком 20. века и прогона хришћана са Косова почетком 21. века, аутор указује на сличности и разлике између та два случаја. Поред тога, он подвлачи да је неопходно обезбедити боље услове за српску мањину на Косову

Кључне речи: Косово, Западни Балкан, српска мањина, Турска.

Након 10 година протектората: мањине и културна баштина у неизвесности

Између НАТО интервенције која је 1999. године успоставила међународни протекторат на Косову и признања ње-

* Балканолошки институт САНУ, Београд, ЕХЕСС, Париз

гове независности од стране једног дела међународне заједнице у фебруару 2008¹, дубоки потреси су се збили у јужној покрајини Србије. Настали након увођења протектората, ти потреси су осетно изменили етничку и верску структуру, као и животни простор и архитектуру покрајине која је проглашена за другу албанску државу на Балкану. Велики део мањина је био принуђен да напусти Косово, половина грађевина у категорији историјских споменика је уништено, гробља оскрнављена и срањена са земљом, катастарски подаци кривотворени, непокретна и друга добра опљачкана. Далеко од свог завршетка, организовани злочин је од Косово направио главно чвориште за све врсте шверца, почев од људских бића до наркотика, оружја, прања новца и корупције.² Привреда у

- 1 Косово није признато ни од стране Уједињених нација (то би захтевало признање већине држава чланица УН, а признање је дало 71 од 192 државе чланице) ни од стране Европске уније услед противљења једног броја чланица (Шпаније, Грчке, Кипра, Румуније, Словачке). Већински посматрано, углавном су државе које одржавају добре односе са Сједињеним државама и њиховим савезницима признале независност, наспрот Русије или Кине на пример или такође великог дела Јужне Америке. Поједине државе чланице ЕУ или НАТО-а то одбијају да учине страхујући да би тиме дале легитимацију сепаратистима на свом властитом тлу, што је случај нарочито у Шпанији, <http://fr.wikipedia.org/wiki/Kosovo#G.C3.A9aographie>
- 2 “УН и КФОР нису решили проблем, чак ни делимично.” Тајни извештаји обавештајних служби допуштају претпоставку да је Косово, упркос присуству администрације УН и међународних безбедносних снага, једно од најважнијих криминалних чворишта у Европи. Један од разлога томе је врло уносно кријумчарење дроге: велики део растуће бербе опијума у Авганистану стиже на западноевропско тржиште кроз хероин преко Албаније и Косова. Према Клаусу Шмиту, шефу Помоћне мисије Европске заједнице при албанској полицији (РАМЕСА), 500 до 700 килограма дроге свакодневно прође кроз Албанију и Косово и делимично се прерађује потом у њиховим лабораторијама. Сваког дана се милион евра од дроге обрне на сивом тржишту албанске престонице Тиране. Специјалисти сматрају да се ту ради „о највећем нарко-картелу на свету” који се појавио последњих година. У анализи од 67 страна извештаја немачких обавештајних служби о организованом криминалу на Косову који датира од 22.02.2005. може се прочитати следеће: “Посредством кључних чинилаца (Халитија, Тачија, Харадинаја) постоји тесна испреплетаност између политике, економије и криминалних структура које делују на међународном нивоу. Криминални кругови који их подржавају доприносе политичкој нестабилности. Они немају никаквог интереса да се успостави ефикасан државни поредак који би угрозио њихове бујајуће послове. (И то је разлог) због кога важни актери организованог криминала претендују на заузимање најистакнутијих места у влади или партијама и/или одржавају добре односе са тим круговима.” Организовани криминал на тај начин ствара, погодно политичко

сталном посртању и далеко од опоравка³, стопа незапослености највиша у Европи, преко 70%, у окриљу становништва чијих 65% припадника има мање од 30 година, атмосфера несигурности за преостале мањине, не обезбеђује никакву одрживу перспективу у овој новој балканској држави. Најављени одлазак међународних снага, већ бројчано преполовљених, не предсказује ништа добро Србима и њиховом свештенству који су изложени у првом реду малтретирању и осталим дискриминацијама. Нашавши се на удару непријатељства албанске већине, каква будућност очекује мањинско становништво након одласка међународних безбедносних снага? Једино већа етничка и верска трпеливост би могла побољшати сигурност и обезбедити опстанак мањина. Да ли су верске власти на Косову способне да допринесу успостављању грађанског мира који би окончао нетрпеливост? Може ли се очекивати регионално посредовање у тренутку када западна интервенција иде ка очитој констатацији неуспеха? Пре него што се дотакнемо тако шкакљивог питања, прикладно је назначити постојање неколико осетљивих питања преседана који прети да учини још неизвеснијим укључивање западног Балкана у процес евроатлантских интеграција.

Стопа демографског раста и муњевито повећање броја Албанаца на Косову, као и све извесније ишчезавање неалбанског становништва на тој територији које првенствено погађа Србе као најбројнију мањинску групу, доводе до етничке и верске хомогености насупрот свим прокламованим начелима и европским цивилизацијским нормама. Ако комунистички режим сноси одговорност за националистичко застрањивање своје идеологије која је подстицала затвореност

окружење". Такву анализу су обавештајне службе подвеле под "класификоване информације", J. Roth, *Weltwoche*, n°43 (2005), <http://www.mondialisation.ca/index.php?context=va&aid=8630>

3 Док смо до 1999. године имали ситуацију да је Косово бележило знајан вишак у производњи електричне енергије, „управо у области снабдевања енергијом је 'неуспех УНМИКА' најочигледнији. Упркос свом бројном присуству, УНМИК није успео чак ни после 7 година да обезбеди бар снабдевање струјом. И данас такође се јављају свакодневни кварови дужи од 10 сати на електроенергетској мрежи који доводе до умирања од промрзлости људи сваке зиме.“ А.Кunz, "Le Kosovo, 'zone multifonctionnelle à criminalité tous azimuts'", *Horizons et débats*, n°18, 5 mai 2008, Zurich, <http://www.horizons-et-debats.ch/index.php?id=916>

етничких група, западне демократије су преузеле историјску одговорност услед остављања слободног простора процесу насилног и самовољног фаворизовања већинске популације над аутохтоним мањинама којима прети нестанак, укључујући и брутално затирање сваког трага њиховог наслеђа. Дајући предност природном праву, ономе које у природи влада у форми природне селекције и кроз необуздану силу⁴, највећи војни савез у историји је наметнуо преседан преко закона најјачег на делу Европе чија се духовна и културна баштина убрајају у најлепша остварења хришћанске цивилизације од Средњег века. Далеко од решавања једног од највредијих сукоба балканског бурета барута, неуспех западног протектората на Косову у смислу осигурања мирног суживота измешаног становништва отвара пут другим последицама, сукобима и територијалним прекрајањима, мешањима и арбитражама, неспособним да успоставе трајну безбедност и стабилност на балканском и европском тлу.

Од историјске до политичке демографије

Судбина неалбанаца са Косова, прилично незавидна за време комунистичког режима, се није ни мало побољшала увођењем међународног протектората. О томе на упечатљив начин сведочи њихов бројчани пад са приближно 20% на 10%, док је етничко-верска већина достигла степен хомогености од неких 90%, што је чињеница без преседана у културној и етничкој разноликости која одликује Балкан. Подсећање на промене у етничком саставу Косова мора прибећи и историјском прегледу демографске слике што све доводи до тренутног фактичког стања, а што се може упоредити само са неким деловима света у развоју.

Већинско становништво крајем Средњег века на Блиском истоку, хришћани данас на том подручју представљају свега 4% популације. Ако би се изузели Копти из Египта, тај проценат би се још више смањио. Изложени злочинима и

4 Колонијални ратови су били оправдавани позивањем на социјални дарвинизам, злослутни продор теорије о природном одабиру Чарлса Дарвина, који допушта позваност „виших раса” да доминирају осталима, “Darvinisme social”, Charles Darwin. Видети такође: Bernard Bruneteau, *Le siècle des génocides, Violences, massacres et processus génocidaires de l'Arménie au Rwanda*, Armand Colin, 2004, 256 стр.

осталим погромима од стране већинског становништва, они немају прилику да стекну право на заштиту какву уживају мањине у Европи и другим деловима света, што објашњава њихово ишчезавање које се и даље убрзава. Стопе демографских кретања не могу саме по себи објаснити њихов незавидан положај. Користећи беспилотне летелице и навођење „паметних” насупрот људских бомби, као симбола дехуманизованог рата који се води и против цивилног становништва и запечативши тако судбину у првом реду хришћанске мањине, трагедија ирачких хришћана која је тренутно у току је несумњиво најизразитији пример страховитих последица интервенционистичке политике САД и њихових западних савезника.

Тренутно је иста ситуација и на делу европског тла где је једно аутохтоно становништво као што су Срби на Косову сведено на отприлике 5% популације. Тим пре што се овај процес одвија експоненцијалном брзином - под окриљем међународне заједнице у оквиру хуманитарног права које повлачи заштиту мањина - у овом случају албанске, што је послужило највећој мобилизацији највећег војног савеза у његовој историји.

На снази по свој прилици нешто више од једног века, иако непоуздани, демографски подаци ипак омогућавају праћење једног јединственог, симптоматичног процеса хомогенизације једног становништва на уштрб друге заједнице. Док се крајем 19. века балканске земље постепено ослобађају турске (или отоманске) доминације, исламизовано становништво се групише на последњим турским територијама у Европи. То је нарочито био случај са Косовом⁵ после Берлинског конгреса 1878. који је за циљ имао регулисање управе над преосталим турским наслеђем на Балкану - успостављајући аустријски протекторат над Босном, насељеној у то време са преко 60% хришћанског становништва.⁶

5 Једна студија коју је 1871. урадио аустријски пуковник Петер Кукулз за унутрашњу употребу аустроугарске војске је показала да је призренска област, готово у рангу величине данашњег Косова, је имала неких 500 хиљада становника, од чега: 318 хиљада Срба (64%), 161 хиљада Албанаца (32%), 10 хиљада Рома (Цигана) и Черкеза, 2 хиљаде Турака (Das Fürstenthum Serbien und Türkisch-Serbien, eine militärisch-geographische Skizze von Peter Kukolj, Major im k.k. Generalstabe, Wien 1871), http://fr.wikipedia.org/wiki/Démographie_historique_du_Kosovo

6 Требало би назначити да Балкан данас насељава око 70 % православних

То се догађа после 1878. године када муслимански Албанци напуштају територије које су тек биле одузете Турској да би се концентрисали на Косову где њихова популација није престајала да се шири уз сукцесивне егзодусе хришћанског становништва нарочито од рата Свете Лиге против Турака на крају 17. века.

На тај начин је након 1912. када је коалиција балканских држава окончала турску превласт на Балкану и када је Косово припојено Србији, муслиманска, претежно албанска већина већ била успостављена. 1921. године, први попис становништва у Југославији је показао 65,8% (289 хиљада) Албанаца и 20,7% (92 хиљада), док је остатак становништва подељен између Турака (6,5%), словенских муслимана (3,5%), Цигана (2,5%), Хрвата (0,7%) итд.

1948. године на првом послератном попису је констатовано 498 хиљада Албанаца (65%), 200 хиљада Срба (27,5%), док пропорција других група није осетније измењена, изузимајући словенске муслимане (чији је број више него преполовљен, 1,4%), а од којих се један део тада изјашњавао Србима, и нарочито Турке (0,1%), од којих се највећи део иселио у Турску у раздобљу између два светска рата. Непријатељство ка Југославији од стране совјетског блока услед раскида између Тита и Стаљина 1948. (укључујући и суседну Албанију), је навела комунистички режим да спроводи политику придобијања албанске већине на Косову где је била уведена територијално-политичка аутономија притом још и увећана децентрализовањем југословенске федерације, нарочито после устава из 1974. који је од Косова створио својеврсну државну творевину унутар републике Србије. Од тада, увек фаворизовано од стране покрајинских власти, албанско ста-

хришћана, а преосталих 30% становништва је подељено на приближно једнаке делове између католичких хришћана и муслимана (албанских, словенских и турских углавном). Тим пре што је стопа демографског раста између те три велике групе веома неједнака. Током скоро читавог једног века, период за који постоје пописи становништва за све балканске земље (од 1921), православно становништво се увећало око 100%, што одговара европском просеку, католичко је за 50%, док се муслиманско становништво увећало за 200%. Упечатљива илустрација, могло би се рећи, опасне теорије о сукобу цивилизација коју је изнео утицајни амерички геополитичар Семјуел Хантингтон после окончања Хладног рата (S. P. Huntington, *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*, Foreign Affairs, 1993; Id., "The West Unic not Universal", Foreign Affairs, Novembar-December 1996).

новништво расте муњевитом брзином, прешавши са 73,6% у 1971. на 77,5% у 1981. години, да би достигло 81,6% у 1991, док је број српског становништва под дејством дискриминација, притисака и других застрашивања опао са 21% у 1971. на 15,1% у 1981. до 11,1% у 1991. години. Исто важи и за друге етничке групе, за Хрвате рецимо који су пали на 0,4%, док су Цигани остали готово на идентичном броју, изузев муслиманских словена чији је проценат удвостручен са 1,4% на 3,4% између 1948. и 1991. У том наведеном размаку који обухвата једва две генерације, попевши се са мање од пола милиона до више од милион и по припадника, број Албанаца на Косову се тако више него утростручио. Са стопом наталитета која се у том периоду приближила бројци од 40% насупрот тренутном европском просеку од 10%, Албанци су на врху светске лествице чији је просечна стопа 22%, и то у рангу Африке са 38%, док у Азији дотични параметар достиже 22, на америчком континенту 20, у Француској 13, Србији и Црној Гори 11, и у Албанији 17 посто. Толико изражен раст становништва у односу на европски просек и суседне земље, два пута већи него у Албанији, поставља бројна неугодна питања стручњацима, почевши од поузданости пописа и процена броја становника. Остаје чињеница да након пола века комунистичког и посткомунистичког режима НАТО агресија је само запечатилa судбину мањина и наметнула Србима са Косова положај који се може упоредити само са хришћанима на Блиском истоку или са Палестинцима у Израелу.⁷

*Разарања на Косову
између 1999. и 2004. године*

Међу жртвама хуманитарне и културне катастрофе која се на Косову одвија од рата за независност који су албански националисти започели 1998. године, поред већинских неалбанских цивилних жртава, убрајамо и српске православне свештенике, као и верске објекте, цркве и манастире од којих велики део улази у састав непроцењивог историјског наслеђа за мањинско хришћанско становништво, оскрнављена и

7 Стопа наталитета: Европа 2001: Албанија 17%, Македонија 14%, Португал 12%, Србија и Црна Гора 11%, Француска 13%, свет 22%, Африка 38%, Америка 20%, Азија 22%, Европа 10%.

уништена гробља, и целокупно вековно сећање на културу у опасности којој прети нестанак. Призренска парохија Српске православне цркве (у даљем тексту: СПЦ) која покрива косовску територију, као простор на коме се одиграла најважнија обнова монаштва⁸ у бившој Југославији након слабљења комунистичког поретка крајем 20. века, је омогућила обнову религиозности и духовног живота хришћанског становништва. Посматрани као највидљивије обележје српског и хришћанског присуства, свештенство, цркве и манастири су били и настављају да буду омиљена мета оног што заслужује да се назове етничким чишћењем без преседана на европском тлу од завршетка Другог светског рата.

НАТО савез се на тај начин издигао у тестаментарног извршиоца наизглед пораженог комунизма, а демографска померања као последица свега доводе дугорочно до патњи и изолације за преостале мањине на Косову, међу којима Срби и њихова баштина плаћају најскупљу цену. Огромну цену коју морају да плате због неодговорне политике њихових руководстава као и кратковидог прагматизма западних демократија. На неких 500 километара од Рима, 700 од Беча и 300 од Београда, уз саму границу са централном Европом, једна аутохтона хиљадугодишња хришћанска цивилизација управо ишчезава.

8 2005. године, парохија на Косову је имала 173 монаха и монахиња (од укупно 1142 у окриљу Српске православне цркве), подељених у 16 манастира, као и 58 свештеника, насупрот 48 монаха и монахиња у 10 манастира и 55 свештеника 1975. године. Чинивши неких 15% од укупног броја монаха и монахиња у СПЦ, призренска епархија садржи другу по величини концентрацију монаштва у СПЦ; прва епархија по броју свештенства организованог у монашке заједнице је Жичка са 235 монаха и монахиња. Све у свему СПЦ је бројала 2005. 380 монаха, 762 монахиње и 2620 свештеника, насупрот 247 монаха, 707 монахиња и 2090 свештеника 1975 године. Томе би требало придодати Призренску богословију који са својих 10 свештеника-предавача и 99 полазника је морала бити расељена од 1999. у Ниш, с обзиром да је та богословија, као једна од најстаријих у СПЦ, као и седиште епископабили потпуно уништени од стране Албанаца, *Schématismes de l'EOS de 1975 et de 2005*.

Косово између историје и демографије

Косово има површину од 10 877 квадратних километара. То је делом подручје планинског карактера, уз две велике низије :

1. Косовска низија у ужем смислу или Источно Косово (Косово Поље на српском и *Fusha e Kosovës* на албанском језику) које одговара доњем басену реке Ситнице.
2. Западна низија, Метохија коју Албанци зову Дукађин и где још има *Rrafsh i Dukagjinit* или само *Dukagjin*; та низија одговара доњем басену Белог Дрима на српском и *Drini i Bardhë* на албанском) који се улива у Дрим (*Drini i Zi* на албанском) да би се заједно улили у Јадранско море. Два басена су одвојена планинским ланцем Дренице.

Ова подела на две долине се огледа у називу Косово и Метохија и није била без значаја у историји. Наиме, након балканских ратова (1912-1913) Косово је ушло у састав Србије, док је већи део Метохије припао Црној Гори.

Пре 1945. године, Косово и Метохија нису никад представљали ни административну, а још мање државну целину. Више од 97% косовских топонима су српског лексичког порекла што јасно одсликава порекло већинске популације све до краја 19. века.

Срби су Косово посматрали из посебног угла имајући у виду да је оно чинило од Средњег века економско, управно и културно средиште Србије. У том смислу, оно је покривено великим бројем цркава и манастира, а ту је и седиште Пећке патријаршије СПЦ које има снажно духовно и управно уприште у њеном осмовековном трајању.

Густина културно-историјске баштине Косова је таква да је више од 300 локалитета класификовано од стране Завода за заштиту историјских споменика, од којих су преко 90% хришћански локалитети, а међу њима и 3 католичка. Што ће рећи да једна црква долази на 37,5 квадратних километара, другим речима на површини бкм×бкм, или у просеку један

хришћански локалитет на сваки сат хода на овој територији чија је површина мања од два француска департмана.

Манастир Светих Архангела, Бањска, Грачаница, Дечани, Девич, црква Богородице Љевишке, богословија и епископско седиште у Призрену, су најважнији споменици те баштине, чији највећи део (манастири Дечани и Грачаница, Пећка патријаршија, црква богородице Љевишке) су стављени на Листу светске баштине⁹ УНЕСКО, као и на Листу светске баштине у опасности. Од јуна 1999. близу 150 хришћанских верских објеката је опљачкано, запаљено, опустошено и оскрнављено од стране албанских екстремиста.

Несразмера обима духовне баштине, уз релативно значајан број свештенства и монаштва, у односу на демографску експлозију Албанаца, као и претећи нестанак аутохтоног хришћанског становништва на највећем делу Косова, учинило је наведену баштину омиљеном метом албанских националиста. Мање од 500 хиљада душа 1948, албанско становништво се више него утростручило за 43 године (до 1981), да би се учетворостручило после 1999. Што се српског становништва тиче, његов број се у истом раздобљу смањило 3 пута с обзиром да је највећи његов део био принуђен да напусти колевку своје отаџбине након НАТО интервенције у јуну 1999. На хиљаде кућа, стотине цркава, десетине манастира, велики број гробаља, је после тог датума уништено, чак сравњено са земљом, као да је демографско ширење морало бити запечаћено брисањем свих трагова мањинског елемента чије постојање је тако морало бити затрто до корена.

9 Светска баштина УНЕСКО-а

Геополитички оквир једне хуманитарне и културне катастрофе

Распад Југославије је за последицу имао сукцесивне ратове (1991-1999), чији је ужасан биланс у људским жртвама процењен на отприлике 140 хиљада мртвих и 40 хиљада несталих¹⁰, док је број расељених процењен на 5 милиона. На Косову конкретно говори се о 10 533 Албанаца¹¹ 2 238 Срба¹² (од тога 309 жена), 126 Рома и 428 осталих, убијених између 1998. и 2000. године¹³. Међу српским жртвама, има 918 војника и полицајаца погинулих у борби са ОВК¹⁴ и у НАТО бомбардовању¹⁵ 2001. године, број несталих на Косову је процењен од стране Међународног комитета Црвеног крста на 3 530 људи, од чега 2 700 Албанаца и 830 осталих (550 Срба), што је значајна цифра имајући у виду проценат Срба на Косову који је био око 10%.¹⁶ Бројке Црвеног крста говоре о 20% несталих Срба пре и 5% током НАТО интервенције,¹⁷ док је

10 Од тога 30 хиљада током рата у Босни (1992-1995), 5 500 у Хрватској; бројке наведене од стране International Commission on Missing Persons (<http://www.ic-mp.org/BA/icpm-worldwide/southeast-europe>), током 2008. године.

11 Kosova Crisis Centar процењује на 2 хиљаде број убијених албанских цивила од стране српских оружаних снага пре НАТО интервенције и повлачења српских снага 1999, <http://www.alb-net.com/warcrimes-img/warcrimes.htm>

12 18/07/1998 албанска милиција ОВК је ликвидирала 21 српског цивила из села Ретимље и Оптеруша који су бачени у заједничку јаму. 27/06/1999 ОВК је отела 14 сељака, међу којима 9 жена, из села Дојнице близу Призрена који се још увек воде као нестали, <http://www.hlc-rdc.org/Saopstenja/1759.sr.html>

13 Сматра се да је на Косову погинуло између 8 и 10 хиљада Албанаца и између 2 и 2 и по хиљаде осталих у периоду од 1998. до 2000. године, <http://hlc-rdc.org/FHPKosovo/KOSOVO-KNJIGA-PAMCENJA/index.1.sr.html>

14 Средином 1998. ОВК („Ослободилачка војска Косова“) је имала 25 хиљада људи под оружјем који су успоставили контролу над 40% косовске територије, углавном над сеоским насељима и неким мањим градовима, http://sr.wikipedia.org/sr-el/НАТО_бомбардовање_CPJ

15 Однос цивилних (54%) и војно-полицијских (35%) жртава, уз 11% непознатих, указује на значајну већину српских цивилних жртава.

16 Бројке изнете 2009. од стране Фонда за хуманитарно право говоре о 16,68% Срба и 78,48% Албанаца међу косовским жртвама, <http://www.hlc-rdc.org/uploads/editor/KO%20nealbanci%20prezentacija%20SER.Pdf>. То би значило да је однос убијених отприлике 1 према 4, док је бројчани однос две популације процењен на 1 према 10 у корист Албанаца.

17 У недостатку званичне цифре, недоступних или чак непостојећих, број погинулих од НАТО бомбардовања је процењен на 2 500 мртвих, од чега 557 цивила, и 12 500 рањених, као последица хуманитарне интервенције

75% несталих после тог догађаја (*Vreme*, n°529, 22/02/2001). 2007. године је још увек било 17 882 несталих, од тога 13 449 у Босни, 2 389 у Хрватској и 2 047 на Косову,¹⁸ док 2010. невладини извори помињу 1 837 несталих на Косову,¹⁹ међу којима 532 Срба.²⁰

Принудни одлазак неалбанског становништва и масовна уништења

Први талас уништавања је наступио након НАТО интервенције против Србије и Црне Горе 1999. Предмет тог разарања су биле хиљаде српских кућа из којих је највећи део становништва, сматра се око 207 хиљада људи, био протеран. Неалбанска популација (Цигани, словенски муслимани, Турци...) који су били принуђени да напусте Косово између 1999. и 2004. је процењен на 287 хиљада²¹ што би представљало неких 15% укупног броја становништва. Међу тим избеглим људима, 212 781 их је пописано у Србији и 29 500 у Црној Гори где су пронашли своје уточиште²². С друге стране, број оних који су заштиту пронашли у српским енклавама на Косову је приближно 20 000.

Влада Србије је изнела списак, са личним подацима, који садржи имена 1 002 Србина и 152 припадника других националности несталих на Косову између јануара 1998. и јуна 1999. Списак убијених од јануара 1999. до маја 2000. садржи имена 709 Срба, 67 Албанаца, 71 припадника осталих етничких група, чија су тела често била унакажена као производ злочина ОВК у истом периоду.²³

Убиства и принудни одласци Срба су се наставили након увођења протектората 1999; 105 српских и осталих неал-

под званичним називом „Милосрдни анђеол“ која је трајала 78 дана. Штета нанета Србији и Црној Гори од стране 19 НАТО земаља, без одобрења УН, достиже према неким претпоставкама 29,6 милијарди долара, *Глас јавности*, 24-25. март 2007.

18 Бројке Црвеног крста, извор *Блиц* 30/08/2007

19 http://www.slobodnaevropa.org/content/nestali_medjunarodni_dan_kosovo/2141354.html

20 http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2010&mm=08&dd=30&nav_id=455081

21 <file:///Влада%20Републике%20Србије%20за%20Косово%20и%20Метохију.html>

22 <http://www.srbija.gov.rs/kosovo-metohija/?id=20031>

23 <file:///Влада%20Републике%20Србије%20за%20Косово%20и%20Метохију.html>

банских цивила је убијено или нестало на Косову,²⁴ у односу на мање од 200 хиљада за колико се верује да их је остало после 1999²⁵.

Тренутно, министарство за Косово и Метохију се дичи повратком од 1 000 протераних отприлике, од којих су половина Срби²⁶. Тим темпом би требало 200 година да се 280 хиљада протераних врати у своје домове на Косово.

Жртве у оквиру СПЦ

Харитон Лукић, рођен 21.11.1960, је положио свој монашки завет 1995. године и био прикључен манастиру Светих Архангела у близини Призрена. Он је отет 16.06.1999. на улицама тог града од стране припадника ОВК у црним униформама (томе је био сведок један немачки војник и истовремено је обавестио црквене власти), у тренутку када је немачки контингент КФОР-а већ био заузео положај у том делу Косова. Његов обезглављени леш је био пронађен 08.08.2000. на гробљу у једном албанском селу (Тусус), близу Призрена, са више других лешева српских цивила на брзину закопаних на том албанском гробљу. Већи број поломљених ребара, слоњена лева рука, више кичмених пршљенова који недостају скелету, као и рупе на мантији у пределу срца, наговештавају да је монах био злостављан и избоден ножем.²⁷ Посмртни остаци оца Харитона, без пронађене главе, су били пренети

24 <http://www.hlc-rdc.org/uploads/editor/KO%20nealbanci%20prezentacija%20SER.pdf>

25 У очекивању пописа предвиђеног за 2011, косовско становништво је процењено на 2 173 000, од чега 2 000 000 Албанаца, 115 хиљада Срба, 50 хиљада словенских муслимана и мањи број Турака од којих је већина напустила Косово након 1999, док остатак популације чине Роми, Ашкалије итд. Верска структура је таква да је сачињава 81% Муслимана, између 6% и 7% православних и 3% католика. То је дакле мање од 9% хришћана, уз 10% декларисаних атеиста. Последње иоле поуздано пребројавање становништва на Косову је урађено 1981. и показало је да ту живи 1 226 736 Албанаца, 209 497 Срба, 27 028 Црногораца, 157 586 Муслимана и 34 126 Рома, http://www.bosnahistorija.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1272:kosovo-na-popisu-stanovnistva-2011&catid=42:demonaliza&Itemid=54

26 http://www.danas.org/content/porastao_povratak_raseljenih_na_kosovo/2135545.html

27 <http://www.mikeadkins.com/article/новомученик-харитон-fr-chariton-lukic-killed-by-albanian-muslim-terrorist/>

у манастир Грачаницу где је опело било служено од стране епископа Артемија, а затим су сахрањени у манастир Црна Река. Њему у спомен су живописане иконе, такође сачињен тропар који се чита на литургијама и другим црквеним службама, а отац Харитон је од стране многих почео да бива доживљаван као нови Христов мученик.

Стефан Пурић је такође отет од стране албанске ОВК. Овај свештеник-монах из Будисаваца²⁸ манастира у близини Клине (17 км од Пећи) је киднапован 19.07.1999. и од тада се о њему ништа није знало. Према неким непотврђеним информацијама са албанске стране, Стефан је убијен и његово тело бачено у празан бунар, затрпан животињским лешевима.²⁹

Свештеници Драган Којић и Радоје Демић су рањени из ватреног оружја од стране Албанаца 2004. То је начин којим албански националисти награђују српско свештенство и монаштво док су православни манастири примили и збрињавали бројне албанске цивиле током рата 1999. године³⁰.

Континуитет насиља против свештенства

Током Другог светског рата СПЦ је била примарна мета албанског национализма на Косову. Игуман Дамаскин Бошковић је био присутан у манастиру Девич у тренутку избијања тог сукоба. После убиства оца Дамаскина,³¹ манастир Девич је запаљен и уништен. Одмах након проглашења Велике Албаније под италијанским патронатом, албански екстремисти на Косову организовани у партију Balli Kombetar су кренули у серијске нападе против Срба као православног стаништва покрајине. Према историјским изворима, неких 10 хиљада Срба је страдало у тим погромима, а више од 100 хиљада протерано са Косова и Метохије. Њихове куће и читава села су опљачкана, запаљена и уништена од стране Албанаца муслиманске вере. Поготово је СПЦ била предмет ванредне бруталности. 1941. године Албанци су убили

28 <http://www.kosovo.net/budisavci.html>

29 <http://www.kosovo.net/glavna.html>

30 "Decani Monks' Courage Saved the Lives of Many Kosovars", by Scott Canon, Knight Ridder, *Newspapers*, 23 June 1999, "Monastic refuge for Kosovars", by Steven Erlanger, *The New York Times*, <http://www.kosovo.net/default2.html>

31 Овај манастир је тек 1954. године реконструисан и обновио своју верску функцију.

14 свештеника и једну монахињу. Најсуровије је ликвидираан игуман Дамаскин Бошковић док су неки свештеници попут оца Луке Поповића, Уроша Поповића и Слободан Поповић су убијени током служења свете литургије.³²

*Верска баштина,
главна мета етничког чишћења*

Након успостављања протектората УНМИК-а јуна 1999. године, уништено је, разорено или оскрнављено 76 православних цркава (међу којима је и 9 монашких заједница), (21 црква у зони одговорности Сједињених америчких држава, 21-Италије, 17-Немачке, 10-Енглеске, 7-Француске) – поред тога разорен је и 1 меморијални споменик и 7 гробаља; америчке снаге у саставу КФОР успеле су да спрече уништавање једне цркве која је само оштећена; у неким случајевима и остаци цркава су уклоњени и земља је булдожером поравнана; у свим случајевима лична имовина је опљачкана а зграде запаљене, 14 цркава је разнето експлозивом; у време уништавање цркве у селу Петрић, сви мештани морали су да напусте своје домове, а последња три становника убили су припадници албанске ОВК; према монашкој заједници манастира Девич сурово је поступано, неки су повређени током уништавања овог манастира 1999. године, насиље је трајало три дана, иако је манастир био под заштитом француске војске. Од ових цркава, њих 20 је саграђено у средњем веку - од 13. до 16. века,³³ разарања су се десила најчешће постављањем експлозива између јуна и новембра 1999. године. Монументално сликарство велике вредности, стотине икона

32 <http://www.kosovo.net/glavna.html> Црква је и после Другог светског рата наставила да плаћа данак у људским жртвама. Брат Гаврило, монах манастира Дечани рођен у Мостару у Херцеговини у богатој породици трговаца вином. Придружио се братству манастира Дечани пре Другог светског рата где је био рукоположен за архиђакона. Гаврило је био нарочито надарен за стране језике и течно је говорио италијански, што му је било од велике помоћи у вези манастира током италијанске окупације Косова. После рата су га комунистичке власти ухапсиле и био је злостављан у пећком затвору. Најзад, комунистички суд га је осудио због издаје и послао на трагично-славну епизоду издржавања затворске казне у Сремској Митровици, недалеко од Београда, где је преминуо у понижавајућим условима.

33 <http://www.rastko.rs/kosovo/raspeto/default.htm>

и рукописа неповратно су изгубљени, као и суседне зграде које су биле уништене.

Преостаје констатација о трагедији жртава и девастација савременог варварства којим су уништени важни споменици и други делови верске баштине, при чему хришћанско наслеђе у једном делу Европе остаје и даље незаштићено, упркос присуству око 17.000 војника КФОР-а. Ови војници су заправо обезбеђивали заштиту најзначајнијих места на Косову, док мање важна места нису могла бити ефикасно заштићена, чак и ако су војници у неким случајевима били на месту догађаја. Ово је посебно био случај током другог великог таласа уништавања почињеним у марту 2004. године.

*Уништавање и погром од 17. и 18. марта 2004. године*³⁴

Тридесетак цркава и манастира (35) и других историјских споменика, укључујући и верске, међу којима су и православна гробља, 935 кућа и 10 српских општинских зграда, уништено је и спаљено; утврђена је смрт 31 лица (8 Срба и 11 Албанаца),³⁵ двоје се воде као нестали, 954 рањених (од којих 154 Срба), укључујући 96 војника и полицајаца из КФОР-а и УНМИК-а (72 њихова возила су уништена); 196 Срба је било приморано да напусти косовски главни град Приштину, 4 012 људи било је протерано са других локалитета током погрома у организацији албанских националиста 17. и 18. марта 2004. године. У Призрену, Таковици и Пећи, градовима у близини албанске границе, као и у Урошевцу, све цркве су уништене, спаљене или тешко оштећене.

34 Према извештају немачке обавештајне службе, чак су и ексцесе који су марта 2004. године довели Косово на ивицу другог грађанског рата, подстицали криминалци који су желели да наставе своје послове: „Почетком априла 2004, они који су били задужени за безбедност на Балкану знали су да су последњи немири на Косову био припремљени и извршени на захтев организованог криминала. Током нерета, камиони пуни хероина и кокаина прелазили су границе без контроле јер су УН полиција и војници КФОР-а у потпуности били заузети да зауставе нереди. То потврђује и званичник полиције УН са седиштем у Приштини који је тражио да остане анониман због сопствене безбедности. Они се жале да нису учинили ништа до сада против криминалаца“. cf. J. ROTH, *Weltwoche*, n° 43 (2005), <http://www.mondialisation.ca/index.php?context=va&aid=8630>

35 28 мртвих и 22 озбиљно повређених према извору УНМИК-а од 19. марта: <http://www.b92.net/specijal/kosovo2004/>

Током 2 или 3 дана 35 црква је уништено, укључујући 18 које су класификоване као културно наслеђе, 6 црква је саграђено у средњем веку, укључујући и цркву Богородице Љевишке у Призрену, ремек дело византијске и српске архитектуре и сликарства са почетка 14. века, која је била спаљена, опустошена, а фреске тешко оштећене и запаљене. Немачки војници који су били задужени за њену заштиту нису били на висини задатка, иако ова средњовековна црква са својим фрескама из раног 14. века, представља важан споменик на листи светске баштине УНЕСКО. Црква светог Георгија (16. век) је једнако спаљена а на његовом своду Албанци су оставили поруку: „Смрт Србима“.

Уништавање два манастира као и саборне богословије у Призрену

Свих 99 ученика и 10 наставника било је присиљено да нађе уточиште у Србији, тачније у Нишу. Манастир Девич је потпуно уништен 19. марта док су се француски војници евакуисали са тог терена. Оскрнављене су мошти св. Јоаникија Девичког из 14. века. Више од 10.000 фесака је спаљено, уништено и оштећено током албанске „Кристалне ноћи“. Око 250 српских цивила било је присиљено да напусти Косово, док се преко 3.600 других склонило у базе КФОР-а, као и у српске енклаве које су биле мање изложене погрому. Велика већина њих од тада живи у избегличким логорима и импровизованим склоништима.³⁶ Седам села је потпуно уништено тако да су Срби морали да напусте Косово Поље и Обилић надамак Приштине.

Црква у селу Бело Поље која је уништена 1999. године делимично је обновљена 2003. када се 20 породица које су претходно биле протеране из својих кућа вратило на своја огњишта. Марта 2004. године црква је изнова демолирана као и 28 кућа и Срби су поново протерани из својих домова.

УН званичници су ово насиље оквалификовали као „етнички мотивисано“, „планирано и савршено оркестрирано“, епилог овог погрома било је хапшење 270 Албанаца, од којих је само 67 осуђено на казну затвора. Због уништавања

36 Global Research, March 18, 2010 <http://www.globalresearch.ca/PrintArticle.php?articleId=18189>.

верских објеката, 17 Албанаца осуђено је на казне затвора од 21 месеца до 16 година. Савет безбедности Уједињених нација је формално осудио насиље у својој Резолуцији од 29. априла 2004. године али главне кривце Рамуша Харадинаја и Самедина Дезаиреа (познатог и као командант Хоџа, творац огранка Хезболаха) то није угрозило. Четири године након ових догађаја, Албанци на Косову били су тако награђени што је већина западних земаља признала њихову једнострану сецесију.

Према евиденцији из 1986. и 1994. године, преко 300 локација класификовано је као историјски споменици на Косову. Када је 1912. године Косово и Метохија постало саставни део Србије, ниједан муслимански споменик није био угрожен иако је један од најзначајнијих – Синан пашина џамија у 17. веку преваходно саграђена од камених блокова који су узети са српске цркве св. Архангела из 14. века. Документ који је 2005. године издало Министарство културе републике Србија помиње да је 145 споменика Српске православне цркве уништено између 1999. и 2004. године што представља скоро половину споменика колико је постојало пре интервенције НАТО-а 1999. године.

Већина културних споменика који се налазе на листи (23 споменика световне архитектуре и 67 верских споменика, укључујући и три католичке цркве саграђене између 13. и 16. века), налази се у стању екстремне оронулости, изложене су опасности од намерног и готово неминовног уништења или пропадања у недостатку мера заштите и радова на одржавању. Институције за заштиту споменика које су одговорне за њихово одржавање биле су приморане да напусте територију Косова 1999. године, док албанске власти нису у стању да брину о тако великом броју историјских споменика.

Југославија на Западном Балкану - ефекти дезинтеграције и текуће интеграције

Расељавање становништва, било принудно или не, погодило је стотине хиљада избеглица из бивше Југославије. Нове државе створене су на рушевинама бивше државе а њихове границе поштовале су административне поделе које је успоставила комунистичка власт између 1943. и 1961. године,

обухватајући и нове нације које нису постојале пре Другог светског рата - Македонце и Црногорце, и Муслимане који су као верска група признати 1969. године.

Популистички посткомунистички режими отворили су Пандорину кутију започињањем рата међу народима који су вековима били измешани, рата у коме су цивили били главне жртве. Они су били жртве војних операција у којима су учествовале конвенционалне оружане снаге, милиције и друге паравојне формације, јединице територијалне одбране, добровољци из суседних и удаљених земаља, укључујући и бројне муџахедине који су долазили из муслиманских земаља посебно, поред тога, становништво је претрпело и крупне иреверзибилне последице у територијалном смислу. Вишегодишње управљање конфликтом од стране међународне заједнице које је резултирало НАТО интервенцијом против Југославије свело ју је на Србију и Црну Гору. Политичка и кривична одговорност за ратове суштински се приписује српским политичарима од којих су најзначајнији оптужени (тренутно их има 87) и осуђени од стране Међународног суда за ратне злочине почињене на територији бивше Југославије у Хагу.³⁷ Дугорочне последице по становништво које је по

37 Током суђења бившем југословенском председнику Слободану Милошевићу он је оптужен по бројним тачкама оптужнице у вези са ратовима у Хрватској, Босни као и за ратне злочине и злочине против човечности на Косову. „Тужилаштво сматра да су ове операције вршене у циљу уклањања значајног дела албанског становништва, како би се обезбедила контрола над српском покрајином. Тачније, тужилаштво је оптужило Милошевића и његове сараднике да су директно одговорни за депортацију око 740.000 косовских Албанаца и убиство најмање 340 других. Током депортације неколико цивила је убијено, други су били зостављани или су им украдена лична документа а имовина опљачкана. Милошевић је такође оптужен да је одговоран за пљачке, уништавање домова цивила и бомбардовања села“. (http://www.state.gov/www/regions/eur/990527_kosovo_indictment.html; http://www.radio-canada.ca/nouvelles/dossiers/bosnie/col_droite/milo.asp).

Пресуда није изречена због смрти оптуженог у затвору Хашког трибунала. Многи други српски лидери су ипак осуђени, неколико их је умрло током суђења, другима се и даље суди (87 за сада). Мали број лидера босанских Хрвата је оптужен а неколико њих је и осуђено. Бивши командант ОВК а током 2004. године албански премијер на Косову - Рамуш Харадинај, ослобођен је 04.04.2008. године заједно са још једним албанским лидером, док је трећи припадник ОВК осуђен на шест година затвора.

Суђење су пратиле опструкције које су вршиле САД и УНМИК, недолазак сведока и њихове случајне смрти. „Током суђења, Карла дел Понте, главни тужилац, осудила је ове притиске и пред Саветом безбедности. У неколико

национално-верском принципу регруписано, често присилно и арбитарно, биле су такве да то није могло да реши проблем старих мањина а нарочито не нових.

Слични проблеми који су узроковали Први светски рат су у великој мери допринели избијању Другог светског рата који је разорио Европу 1939-1945. Стварање ЕУ омогућило је да се превазиђу територијални проблеми и проблеми идентитета на европском тлу, иако су огњишта остала ту и тамо. Управљање распадом Југославије се данас у великој мери сматра једним од највећих неуспеха ЕУ након хладног рата. Босна и Херцеговина са већином од нешто мање од 45% Бошњака, 35% Срба православаца и 15% Хрвата католика, појављује се данас као све теже одрживи протекторат НАТО-а. Одвајање Косова које је наметнуо НАТО створило је етничко чишћење у корист Албанаца који су од тада у још већем проценту већинско становништво, а на штету мањина Срба, Рома и осталих. Тако је створена друга албанска држава на Балкану што не решава ни у којој мери тешке проблеме значајне албанске мањине у Македонији, Грчкој и Црној Гори која тежи да се уједини у будућу Велику Албанију.³⁸ Интеграција држава Западног Балкана којој тежи већина становништва ових земаља, остаје нерешена на дужи рок као последица погрешног управљања балканским кризама. Фрустрираност

наврата критиковала је лидере Мисије УН на Косову (УНМИК) због њихове отворене подршке Рамушу Харадинају. На Косову су организоване мреже притиска, и та подршка је задржала страх сведока, додала је она.

Након покретања истраге о ОВК, случај је изазвао контроверзе и у ходницима суда. Ипак, иако је био на мети тужиоца Рамуш Харадинај је изабран за премијера Косова у децембру 2004. године. Насупрот његовој оптужници, Вашингтон се није отворено противио истрази Карле дел Понте, већ само, као и друге државе, одбио да сарађује, стављајући пред Тужилаштво изазов да пружи доказ судијама у Хагу. Међутим, суд који не располаже полицијском силом, у својим истрагама зависи од сарадње држава.

Тужилац Међународног суда у Хагу потписивањем ове пресуде, потписао је свој други неуспех када је реч о ОВК. Прво суђење завршено је ослобађањем два команданата ОВК“.

Stéphanie Maupas, RFI, 04/04/2008 (http://www.rfi.fr/actufr/articles/100/article_64632.asp).

38 Члан Коалиције Албанаца Прешева, Риза Хаљими почетком новембра у Тирани захтевао је стварање „природне Албаније“ која би укључивала албанске територије на Косову, у Македонији (БЈРМ), Грчкој, Црној Гори и Албанији, наводећи да то ни на који начин није стварања Велике Албаније.

балканских земаља и њиховог становништва који сматрају да их је изневерила међународна арбитража и често се осећају затвореним у својим новим границама, док са друге стране пријем у ЕУ треба да ублажи то стање, све то ствара велику резигнираност и тензије са несагледивим последицама.

Поред стотине хиљада принудно иселених, већином Срба, Црногораца и Рома, ту је и огромна албанска већина која је осветољубива и са ожиљцима због последица крвавог рата, такво стање Косова представља суштину балканске трауме. Далеко од тога да је амортизовала све фрустрације и неправде које су се догодиле унутар и ван њених граница, ова мала територија накупила је низ противуречности које превазилазе локалне и балканске појаве. Екстремна диспропорција између бројних хришћанских споменика и растућег броја становника непријатељски расположених према њима, ствара велику претњу за опстанак овог наслеђа. Затворени у своје енклаве, изложени веома често насиљу већинских Албанаца, без одрживе будућности и без могућности интеграције, мањине на Косову имају све изгледе да доживе судбину хришћана на Блиском и Средњем истоку. Мањине које су остале после 1999. године су најугроженије јер нису имале могућности да оду у суседне земље. Већина младих из енклава једино желе да их напусти и да се нађе на просторима који су „блажи“ према њима. Остаје кључни проблем по Србе, уопштено, пошто се на Косову налази највећи део њиховог културног наслеђа из средњег века. Иако су школске екскурзије из Србије, чак и у периоду комунистичког режима који је био отворено против религијских симбола, посећивале историјска места на Косову, манастире и цркве који датирају из средњег века када је хришћанска цивилизација цветала на том простору, данас су младе генерације брутално лишене најпрестижнијег дела своје историје. Поједини туристи или ходочасници који се усуде да се упусте у авантуру и оду у ову непријатељску земљу, морају да се возе у блиндираним аутомобилима КФОР-а који није увек у могућности да обезбеди неопходну заштиту, нарочито посетиоцима и повратницима из Србије.

Поред тога што становници српских енклава на Косову не могу слободно да се крећу без ризика ван својих енклава, остаје и проблем преживљавања свештенства, монаха и мо-

нахиња из бројних православних манастира који су одувек живели у монашким заједницама, и они су изложени непријатељствима већинске популације и ограничењима и дискриминацији коју намећу нове албанске власти. Како присуство оружаних међународних снага КФОР-а и администрације УНМИК-а тешко успева да ограничи стање репресије, постепени одлазак њихове администрације може само погоршати стање небезбедности. Функционери КФОР-а не крију, између осталог, своју забринутост у вези са судбином мањина уопште и свештенства посебно, будући да је аутор ових редова имао прилику да разговара са њима приликом посете Косову и манастиру Дечани у августу 2010. Безбедност монашке заједнице и српских енклава ће од сада бити поверена албанској полицији чију већина чине припадници албанске оружане војске ОВК која се бориле са српским снагама током 1998. и 1999. године.³⁹ Када су официри КФОР-а тражили од свештеника да изразе свој став по питању заштите коју ће у будућности обезбеђивати албанска полиција, они су изразили неповерење зато што је управо албанска полиција била та која је предводила погром против Срба и културних споменика марта 2004. године. Последњи пример неспособности заштите албанске полиције од насиља Албанаца виђен је када је дозвољено каменовање возила када је свештенство дошло на инаугурацију новог патријарха СПЦ у Пећи где је њено седиште, 12. октобра 2010.⁴⁰

У оваквом стању свакодневне небезбедности где је некадашњих 17.000 војника смањено најпре на 10.000 а затим и

39 1996. године ОВК је организовао убиство два полицајца. Од фебруара 1996. године до фебруара 1998. године, ОВК је починила 152 напада, одговорна је за 70 смртних случајева, укључујући и четрдесетак Срба и десетак полицајаца, други су били „Албанци“ које је ОВК сматрао „издајницима“. Истраживач Александар дел Вал, каже у својој студији о овом периоду: „Само у периоду од 1993. године до 1998. године, ОВК је убио око 200 српских полицајаца на Косову, 125 албанска цивила који су сматрани „сарадницима“ Срба, 120 српских цивила и припадника других неалбанских мањина на Косову (Роми, Хрвати, Црногорци, Горанци, итд), а да не говоримо о 300 тешко рањених цивила“.

40 „Срби са Косова који су на Задушнице дошли да одају почаст својим умрелима прошли су кроз ватру из аутоматског оружја у једном селу код Призрена, упркос заштите КФОР-а и Косовске полиције. Други који су дошли да се моле на гробљу у Дечанима и открили да је неколико гробница оскрнављено“. <http://balkans.courriers.info/article16266.html>

на 5.000 који уз доста тешкоћа једва успевају да насумично контролишу ситуацију, када се не може очекивати никакво побољшање оваквог стања ствари од стране албанске полиције, може ли се онда замислити будућност за етничке и верске мањине на Косову? Згуснутост цркава и манастира као и расутост српских енклава које су изоловане и налазе се усред албанског окружења које је непријатељски расположено и често га је немогуће контролисати, представља проблем за опстанак мањинских група као и очување културног наслеђа. Снаге КФОР-а нису увек у стању да обезбеде њихову заштиту. Храмови, цркве и манастири су опљачкани, запаљени, скрнављени или комплетно уништени, гробља разрушена, матичне књиге фалсификоване а станови опљачкани: сви трагови прошлости су на тај начин избрисани а етничко чишћење је потврђено. Са просечном стопом природног прираштаја од 5-6 деце по породици, што је ближе више најсиромашнијим земљама трећег света него европском просеку, албанска већина шири свој животни простор на штету мањина. Поред неспособности НАТО протектората да обезбеди међуетничку кохабитацију, у ситуацији апертхејда, српска мањина и црквени великодостојници на Косову, неће имати избора него да напусте земљу након одласка КФОР-а. Осим ако се не пронађе разумевање и суживот са албанском већином. Број мањинског становништва непрестано опада од 1999. године, бројна меморијална места и хришћански храмови нестају и то се може оквалификовати као пораз протектората који је успоставио НАТО.⁴¹ Највећа и најмодернија војна база САД-а

41 „Атмосфера страха и корупције погодила је и највише званичнике међународне заједнице и ствара осећај дубоке немоћи. КФОР и администрација УНМИК-а понекад су реаговали безидејно. У оквиру администрације УН, забележени су случајеви корупције. 2006. године, шеф полиције УНМИК-а, Каи Витруп примио је претње смрћу које су га приморале да напусти земљу. Немци који су се вратили са Косова, открили су да је требало окончати активности међународних организација за борбу против организованог криминала, како не би били угрожени животи запослених. Немачки извештај је посебно критикавао улогу САД јер су онемогућиле европске истраге. САД су биле изложене уценама због тајних логора ЦИА-е у бази Бондстил. Чињеница да је један немачки полицајац високи званичник Уједињених нација тврдио да је главни задатак заменика шефа УНМИК-а Стива Шука био да се да се једном седмично напије са Рамушом Харадинајем, изазвала је сумње о америчким методама“. А. KUNZ, *Le Kosovo, zone multifonctionnelle à criminalité tous azimuts* Horizons et débats, n° 18, 5 mai 2008, Zurich, <http://www.horizons-et-debats.ch/index.php?id=916>

у свету Камп Бондстил је подигнута на југоистоку Косова. Циљ оправдава средства, зар не?

Супротстављени влади Милошевића, званичници српске православне цркве очекивали су ефикаснију заштиту и један попустљивији приступ западних демократија према њиховој судбини и судбини мањина на Косову. Став западних демократија у корист косовске независности и незавидна ситуација у којој се налази Србија након Милошевића, немогућност да њихова матична држава обезбеди њихов опстанак на Косову, све то чини да, како Срби тако и друге мањине, губе наду да ће имати прихватљиве услове живота. Повучени у своје манастире, окружени бодљикавом жицом исто као и припадници њихове верске заједнице у енклавама под непоутданом заштитом војника КФОР-а, сви они трпе небезбедност која није достојна савремене Европе.⁴²

Суочени са великом резигнацијом коју изазивају непожељни ефекти арбитраже западних земаља, само већа толеранција Албанаца према хришћанској мањини могла би да поправи њихову судбину. Таква толеранција није непозната у свету ислама као што је било у неким стабилнијим временима у случају Турске. Утицај који муслимански дервишки поредак има на Албанце мало је позната чињеница. Иако су дервишки редови били забрањени на Балкану, као и у секуларној Турској 20. века, процењује се да је на Косову током осамдесетих година прошлог века број дервиша био између 50.000-100.000.⁴³ Припадајући реду Бекташи, за већину ови дервиши имају традиционално ауторитет арбитраже међу албанским фисовима. Ауторитет који би могао да употреби свој утицај у корист више толеранције за хришћанску мањи-

42 „Треба констатовати, без реторике, да покушај да се изгради мултиетничко друштво на Косову није успео“. Срби су се повукли у енклаве и у супротности са тврдњама политичара, немају слободу кретања. Војници КФОР-а прате их када иду у куповину или они уместо њих обављају куповину. Срби су редовно каменовани, жртве напада, узнемиравања или застрашивања. Њихова гробља су оскрнављена а зидове њихових кућа прекривају натписи мржње. „Илузију о мултиетничком Косову“ заступају само званичници чији рад се мери у односу на остварење овог циља или имају финансијски интерес у спровођењу овог програма.“ А. KUNZ, «Le Kosovo, «zone multifonctionnelle à criminalité tous azimuts Horizons et débats, n° 18, 5 mai 2008, Zurich, <http://www.horizons-et-debats.ch/index.php?id=916>

43 G. DUIJZINGS, *Religija i identitet na Kosovu*, Beograd 2005 (Religion and the Politics of Identity in Kosovo, Hurs & Company, London 2000), p. 157.

ну. Утицај верског ауторитета који би могла да усмери једино Турска која ужива велики углед међу муслиманским становништвом на Балкану. Турска влада је већ понудила Србији своје добре услуге како би се смањиле велике тензије између вехабија и умерених муслимана у југо-западу Србије. Током званичне прошлогодишње посете Србији која се догодила непосредно после посете председника Русије, турски премијер је нагласио посебан однос између Турске и Србије као приоритет балканске политике. Амбиције ове нове регионалне силе нису невезане са неефикасношћу западних демократија у њиховом неуспешном вођењу постјугословенских криза.

САД и њихове савезнице нису учиниле ништа да спрече протеривање стотина хиљада Грка из Истанбула 1952. године, 1974. године Турска је окупирала половину Кипра, државе која је данас чланица ЕУ и која је лишена још увек тог дела своје територије. Већ скоро двадесет година, западни менаџмент на челу са САД као лидером, фаворизовао је распад Југославије, земље која је била два пута мања од Француске, и систематски подржава стварање нових етничких држава којих сада има 7. Стварање друге албанске државе на Косову је резултат прелазног процеса чије се потпуне импликације на регионалном и европском нивоу још увек не могу сагледати.

Почетком двадесетог века, мале балканске земље протерале су Турску са њених некадашњихседа у Европи. Током другог рата у Персијском заливу, Турска је затворила своју простор за пребацивање америчких војника и поново истакла себе као регионалну силу исламске оријентације. После једног века одсуства, захваљујући америчкој хладноратовској стратегији, Турска се враћа на Балкан. Поред свог става у корист Муслимана на Балкану, она би могла да оправда своју нову посредовању улогу која би била прагматичнија и ефикаснија у циљу задобијања подршке земаља у региону. Од девет земаља Западног Балкана, само једна – Словенија је чланица ЕУ а само Хрватска може очекивати чланство у кратком временском периоду. Осталих седам држава, „лоши ђаци“, од којих је већина била предмет „добрих услуга“ између САД и ЕУ, остаће у најбољем случају средњерочно изложене последицама низа тих „услуга“. Фрустрирана чињеницом

да је ЕУ гура у страну, Турска има доста тога заједничког са балканским државама које западне државе заштитнице за-постављају. Неизвесност као знак будућег реструктурирања на вратима средње Европе. Као слаба тачка Европе, Балкан се враћа на полазну тачку новије европске историје. Са посу-сталом економијом, остарелим становништвом и угроженим социјалним тековинама, осим ако се не подигну хиљаде километара зидова попут оних у Палестини или Мексику. Лако се може показати како Европа управо на Балкану полаже нај-тежи испит своје будућности.

Преседан Турске

Демографски, културни и духовни расплет тако ради-калан као овај који на Косову води ка свом исходишту, при-мер је каквог није било у Европи друге половине 20. века. Упркос чињеници да је то био век највећих трагедија мили-она Европљана у читавој европској историји, парадигма за оно што се данас на Косову дешава налази се на простору изван Европе.

Поред бивше Југославије, уз погубне ефекте њеног рас-пада у Хрватској а посебно у Босни, случај који је најближи временски и географски ономе што се дешава више од десет година на Косову јесте несумњиво случај Турске. За мање од четрдесет година, између 1915. и 1955. године, користећи геноцид, размене становништва, протеривања⁴⁴ и погроме, секуларна Турска⁴⁵ је очистила готово своју целокупну хри-

44 Турски историчар, Танер Аксам, истраживач на Универзитету Кларк у Масачусетсу, оценио је методе које су коришћене за протеривање хришћана из Турске: „Према речима Кусцубаши Ешрефа, једног од тајних агената који је био главни у операцији етничког чишћења, не-муслимани су били „унутрашњи тумор“ у телу отоманске државе и морали су да буду очишћени, и како је још рекао, оно што су они тражили било је због „националне ствари“. Основни циљ био је да се убеди хришћани да напусте село, и путем застрашивања, ако је потребно. Међу главним методама које су се користиле у том смислу биле су: „контрола, понижавање, убијање, спречавање да обрађују своју земљу, опресивно опорезивање, одузимање имовине, употреба силе“, а под овим двостуким механизмом, турска влада суочена са протестима Грчке и других држава могла би да се претвара да није учествовала у тим догађајима“. Т. АКСАМ, “1913/1914 : L’expulsion des Grecs d’Asie Mineure dans les archives ottomanes” (2009), <http://www.collectifvan.org/article.php?r=0&id=38482>.

45 „Са гледишта религије, Турско схватање секуларизма није уопште европско

шћанску популацију.⁴⁶ Почетком двадесетог века Турска⁴⁷ је имала око 33% хришћанског становништва; геноцид је почињен над Јерменима 1915-1916. године⁴⁸ 1923. године⁴⁹ између 1,5 и 3 милиона Грка протерано је из Мале Азије, да би се тај изгон окончао 1955. године када је 200.000 Грка протерано из Истанбула, уз општу равнодушност западног света и поред тога што су и Турска и Грчка биле чланице НАТО савеза. Довевши грчку мањину са 200.000 колико је било 1924. године

али је базирано, да искористимо анализу холандског посланика Европског парламента Арие Оостландера, на промовисању Ислама и сузбијању других религија, или по речима самог Ататурка - „пошто смо од сада сви Турци, дакле сви смо муслимани, можемо и треба да будемо секуларна држава“. <http://www.taurillon.org/Pourquoi-la-Turquie-n-est-toujours-pas-europeenne>

- 46 Споразум из Севра који је потписан 10. августа 1920. године између Савезника и Отоманског царства предвиђа суђење за оне који су одговорни за геноцид. Али националистичка политика Мустафе Кемала реметила је ове добре намере и довела је до опште амнестије 31. марта 1923. године. Нацисти ће извући поуке из првог геноцида у историји и ове изгубљене прилике да се суди одговорнима... „Ко се сећа истребљења Јермена?“, изговорио је Хитлер 1939. године уочи убиства људи са инвалидитетом у својој земљи (истребљење Јевреја ће доћи две године касније). <http://www.herodote.net/histoire/evenement.php?jour=19150424>. Погледати: Bernard BRUNETEAU, *Le siècle des génocides, Violences, massacres et processus génocidaires de l'Arménie au Rwanda* (Armand Colin, 2004, 256 pages).
- 47 Насељена са 15,8 милиона 1913. године (у границама данашње Турске), Ceren INAN, “La population de la Turquie. Évolutions démographiques depuis 1927”, *Cahiers Démographie des Balkans*, n° 9 (2007) (<http://www.demobalk.org/publications/CAHIER%20INAN.DER.OKAP.FIN.pdf>).
- 48 Геноцид над Јерменима одиграо се од априла 1915. до јула 1916. године. Две трећине Јермена који су живели у овом подручју Турске истребљени су током депортације и масакра великих размера. Планирала га је и спровела партије на власти у то време, Комитет уније и прогреса, познатији као „Млади Турци“ који су владали Отоманским царством и учествовали у Првом светском рату на страни Централних сила. Сматра се првим геноцидом у 20. веку, а у њему је 1.200.000 Јермена у Анадолији и јерменској висоравни лишено живота (http://fr.wikipedia.org/wiki/Génocide_arménien).
- 49 Означена као малоазијска катастрофа (Μικρασιατική καταστροφή), тиме је завршено вишеструко хиљадугодишње присуство Грка у Малој Азији. http://www.worldlingo.com/ma/enwiki/fr/Population_exchange_between_Greece_and_Turkey

Попис становништва из 1927. године сведочи о цепању између становништва Турске и становништва царства посматраног у тадашњој територији Републике. Космополитска популација пре 1912. године уступила је место муслиманском становништву – 97.2%, упор. Ceren INAN, “La population de la Turquie. Évolutions démographiques depuis 1927”, *Cahiers Démographie des Balkans*, n° 9 (2007) (<http://www.demobalk.org/publications/CAHIER%20INAN.DER.OKAP.FIN.pdf>).

на 5 000 становника данас, Турска⁵⁰ је постала муслиманска држава са 99.8%.⁵¹ Од око 4,5 милиона хришћана колико је било пре 1915. године, после мање од пола века погрома и протеривања најмање два милиона њих,⁵² Турска данас има само 0,2% хришћана. Слична ствар се дешава хришћанској мањини на почетку 21. века на Косову, зар не?

Турска и Косово - узроци и последице

Промене у националној и верској структури становништва које су настале током двадесетог века, у Турској и на Косову на штету хришћанске мањине показују забрињавајући паралелизам. Демографска експлозија и систематско насиље главни су заједнички именоватељи.

Од 13,5 милиона становника колико је било 1927. године, број становника у Турској 2005. године износио је 73 милиона, што представља повећање од скоро 60 милиона. За 78 година број становника се више него учетворостручио.

1921. године процењено је да је било 439.000 становника на Косову док је 2000. године било 2.000.000, што значи да је број становника повећан у истом обиму у сличном временском периоду.

У назначеном периоду, хришћанска мањина у Турској смањила се са 33% на мање од 0,2%, што значи да је практично нестала.

Процент српског становништва пао је са 27% колико је било 1931. године на 5-7% после 1999. године што значи да је проценат пет пута мањи док се проценат Албанаца повећао

50 Процењује се да је Турска имала 2005. године 73 милиона становника, становништво Турске се повећало за 60 милиона од 1927. године када је обављен први попис који је спровела Република упор. Ceren INAN, *La population de la Turquie. Évolutions démographiques depuis 1927*, 2007 (<http://www.demobalk.org/publications/CANIER%20INAN.DER.OKAP.FIN.pdf>).

51 http://fr.wikipedia.org/wiki/D%C3%A9mographie_de_la_Turquie#Aujourd.27hui.

52 Асирско-халдејски геноцид који је претходио овом који се догодио Јерменима и Грцима остаје још увек непознат у Турској, упркос чињеници да су ове хришћанске групе изгубила две трећине свог становништва (око 200.000 мртвих) упор. Sabri ATMAN, "La Turquie doit reconnaître le génocide assyro-chaldéen de 1915" (traduit du turc par Antoni Alap), <http://www.imprescriptible.fr/seyfo/atman-reconnaissance/>

са 60 на 88% у истом периоду, проценат осталих мањина пао је са 13 на 5% 2007. године.⁵³

Док су се у Турској ове радикалне промене десиле у првој половини 20. века у периоду од 1915. до 1952. године, на Косову се оне јављају у другој половини двадесетог века, углавном између 1961. и 1991. године, током тих тридесет година број Срба се смањио са 28% на 11%.

Демографска експлозија, уз искорењивање мањина, јавља се у оба случаја под надлежношћу секуларног и посебно недемократског режима. У оба случаја верска припадност је служила као инструмент за етничку хомогенизацију. Ако је у случају Турске овај етнички инжењеринг прећутно толерисан због идеолошких импликација, у случају Косова он је омогућен војном интервенцијом западних демократија. Прихватањем и подржавањем таквих процеса у зони директног контакта са другом цивилизацијом, све теже је оставити по страни питање стабилности Европске уније, не заборављајући на вредности на које се позива?

Још једна аналогија: Сједињене Америчке Државе и НАТО изазвале су рат против Србије као и против Ирака, користећи лажне изјаве (Рачак и оружје за масовно уништење) и без одобрења УН-а. На заштиту мањина позивали су се у оба случаја, такође накнадно су уследили конфликти међу локалним становништвом код кога су се антагонизми само погоршали. Судбина хришћанске мањине имала је сличан исход који су интервенције само потпомогле. Без Уједињених нација, суђења свргнутим диктаторима имају за циљ да обезбеде правни оквир за оно што Емануел Тод назива „театрални микромилитаризам“ како он квалификује америчке акције против земаља које нису у стању да се адекватно војно супротставе.

Теорија коју је утицајни амерички стратег Самјуел Хантингтон развио почетком деведесетих година прошлог века, по којој диспарат у расту броја становника као примарни узрок сукоба између етничких и верских група, наглашава питање превентивне медијације кроз мешање под изговором хуманитарне акције и превенције. Иако се Хантингтон и Бжежински слажу око опадања па чак и потпуног пада хегемоније једине преостале суперсиле, све теже је предвидети предвидиве последице ових војних интервенција.

53 Kosovo%20-%20Wikipédia.webarchive

До 2050. године, демографија предвиђа почетак уједначавања у расту популације између севера и југа планете. У међувремену, ЕУ ће имати до 60 милиона људи мање,⁵⁴ Турска ће имати више становника него Немачка, а Русија ће имати мало више од 115 милиона становника. Очекује се да би становништво Косово могло порасти на 3,5 милиона, што оставља још мање могућности за опстанак остатака мањина. Насупрот томе, проценат муслиманског становништва на Балкану има све изгледе да порасте са 15% до 25%, па чак и да достигне 30% у целом региону. Уз регруписање становника, као у Босни и на Косову уз подршку САД - Албанија са већинским муслиманским становништвом, 25% Муслимана у Македонији и 15% у Бугарској, и муслимани на југу Србије који су у процесу хомогенизације, у тој ситуацији ЕУ ће се граничити на југоисточном крилу територијом која је компактно насељена муслиманским становништвом и која има прилику да заједно са Турском чини територијалну целину на којој живи око 100 милиона Муслимана. Какав ће бити однос хришћанског и муслиманског становништва на границама Централне Европе, не заборављајући да ако се посматра структура година Европљани нису у предности будући да се у Француској процењује да би сваки трећи становник могао бити Муслиман у догледној будућности. Када Ангела Меркел, признаје да мултикултурални модел није успео, каква је тек будућност безбедности на најекспониранијим границама у Европи, имајући у виду различит однос снага између различитих култура, религија и старосних структура. Бирајући између евро-атлантске интеграције и појаву синдрома европског Авганистана на Косову, Западни Балкан отвара питање стабилности и безбедности ЕУ на њеном југоистоку.

54 „Први пут 2003.године, Европа је доживела да има више умрлих него рођених. Европа двадесетседморице која данас има 460 милиона људи, 2050. године имаће 445 милиона, што би било мање од 5% светске популације». http://www.ined.fr/fichier/t_publication/155/publi_pdf1_pop.et.soc.francais.412.pdf). До 2025. године а затим и до 2050. године, само Африка очекује да повећа свој удео у светској популацији (13.84% 2004. године, 16.68% 2025. године и 20.92% 2050. године), док би Европа требало да доживи пад становништва који ће се одвијати стално и значајно (728 милиона становника 2004.године, 722 милиона 2025. године и 668 милиона 2050. године). Старење становништва - означено смањење деце и одраслих, значајно повећање старијих и веома старих људи - да ли све то представља опасност за просперитет и животни стандард Европљана? Од ког момента имиграција може имати контра ефекте?

Јасно је да се ефекти овакве америчке политике у овој зони додира која се протеже од западне Босне до стотинак километара од Загреба и од Јадранског до Црног мора, на којих хиљаду километара све до Турске, могу кретати само у прилог нове улоге Турске у односу на ЕУ. Иронија је да би преокретом равнотеже снага у геополитичком смислу Турска показала веће поштовање за стабилност и безбедност у својој новој сфери утицаја, да би била и више савесна кад је у питању опстанак хришћанских мањина него западне силе. Овај сценарио није искључен јер би тако дала себи кредибилитет за повратак на европску сцену као регионална сила на почетку трећег миленијума. С обзиром на такав исход онога што би требало да одреди ново гледиште на источну Европу са обе стране океана, можемо се запитати: за кога представљају успех или неуспех лако предвидиве последице евроатлантске безбедносне стратегије вођене у постхладноратовском периоду?

Западни Балкан и евроатлантске интеграције

Унутрашњи страх САД-а првенствено у перспективи односа Немачке⁵⁵ и Русије⁵⁶, налази се у основи њене страте-

55 Фокусирајући се на конкретан случај („За Пољску, могућност руско-немачког разумевања је ноћна мора кроз историју“), преокупација је аналитичара Џорџа Фридмана што јасно представља страховање Американаца који се суочавају са опадањем њиховог вођства губитком контроле над својим савезницима („Управо сада, постоји логика у ближим немачко-руским односима. Економски се допуњују. Русија извози сировине, Немачка извози технологије. Ниједна не подлеже притиску Сједињених Америчких Држава. Заједно би могле бити у стању да се одупру томе. Постоји тиха романса у односу између њих“), посебно у источној Европи : „Хладни рат је био последње јасно конфротирање, супротстављајући се Русији против западне Европе коју су подржале којом су у великој мери доминирале САД. Овај појас земаља био је чврсто чак и неформално у оквиру совјетске империје. Сада су оне поново суверене. Моје интересовање у региону је базирано на томе да се јасније сагледа како ће се одиграти следеће понављање регионалне геополитике. Русија је далеко моћнија него што је била пре 10 година. Европска унија је у процесу унутрашњег стреса и Немачка поново прорачунава своју позицију. САД играју неизвесну и комплексну игру. Желим да разумем како у полукругу власти, од Турске до Пољске, размишљају о себи и позиционирању за следеће понављање регионалне игре“). http://www.stratfor.com/weekly/20101108_geopolitical_journey_part_2_borderlands?utm_source=GJourney&utm_medium=email&utm_campaign=101109&utm_content=readmore&elq=8ec9e9cbae8042d2be2e3c8c40eca604.

56 Стратегија која се боље разуме читајући следеће: „Турска је држава у коју

гије која иде у корист Турске и њених штићеника на Балкану. Кашњење земаља Западног Балкана у ЕУ интеграцијама једна је од последица тако насталог стања. Интеграција Србије у НАТО а у догледно време и у ЕУ требало би да буде одлучујућа за процес интеграција у овом делу Европе. Након једностраног проглашења независности Косова, са актуелним евроатлантским опредељењем владе Србије, укључујући и велики део опозиције, чини се да су услови који су неопходни за проширење испуњени. То је случај са 20% становништва који би како сада стоје ствари могли да прихвате учлањење у војну алијансу која је пре само 10 година разорила њихову земљу са јединим циљем да је лиши 15% њене територије. Ипак велики део становништва подржава интеграцију у ЕУ из разлога који су претежно економски и прагматични. Упркос 20 година разарања и смањења територије на ону од пре 1912. године, интеграција Србије у ЕУ има одлучујући утицај на већину земаља Западног Балкана.

У интервјуу, датом 8. новембра београдском дневнику „Данас“, амбасадор Краљевине Норвешке направио је алузију на слабу подршке јавног мњења у Србија у погледу интеграције у НАТО.⁵⁷ Требало је имати у виду више него хладан пријем бившег америчког амбасадора Монтгомерија који је био резервисан за дан раније у Генералној скупштини једне од највећих странки у земљи, Напредне странке, пријем је био веома буран упркос чињеници да лидери ове десничарске партије све више исказују изразито евро-атлантску оријентацију. У земљи која би требало да се усклади са демократским моделом, јавно мњење требало би да има утицај

сам отишао неколико пута у последњих неколико година, и очекујем да је поново посетим. У књизи „Наредних 100 година“, тврдио сам да ће Турска бити велика сила у наредних 50 или више година. Задовољан сам својим дугорочним предвиђањем, већ наредне деценије ће бити период транзиције за Турску, од тога да је била једна од земаља која се суочавала са Совјетима у савезништву са САД-ом до тога да ће бити нова, самостална сила. То никако неће бити преко ноћи, и то ће бити утврђивање интереса изван њених граница. Заиста, како буде своју моћ на Балкану повећавала, Турска ће бити једна од држава са којом ће земље као што су Румунија морати да се суоче“. Read more: Geopolitical Journey, Part 2: Borderlands | STRATFOR ; http://www.stratfor.com/weekly/20101108_geopolitical_journey_part_2_borderlands<>Geopolitical Journey, Part 2: Borderlands is republished with permission of STRATFOR.

57 file:///Users/boskobojoivic/Desktop/Dnevni%20list%20Danas%20%7C%20Globus%20%7C%20Nikolic%20i%20vlada%20na%20istom%20putu.webarchive

на нешто што је од изузетне важности као што је улазак у НАТО, чак и ако то није био случај у суседној Бугарској за време интензивног бомбардовања Србије 1999. године. У мери у којој српска влада о томе води рачуна, поготово што се ванредни избори могу одржати пре краја године, требало би да размотри шта може да се промени у одсуству опште амнезије када су у питању сећања из последњих 20 година. То би могло да буде отварање НАТО-а ка већој сарадњи са Русијом. Не само зато што Русија може више да привуче највеће словенске и православне земље, афинитет који је пречесто пренаглашен у европоцентричним стереотипима, већ пре свега због става западних сила да је Србија систематски непријатељ у постхладноратовском периоду. Бољи услови, поштовање људских права за мањине на Косову, Срба првенствено, кад би протекторат ЕУЛЕКС-а и КФОР-а био у стању да то обезбеди, вероватно би се на тај начин створио већи кредибилитет када се ради о односу Запада према њима. Судбина преосталих Срба на Косову је вероватно највећа препрека приступању Србије НАТО-у.

Што се тиче тога да постане видљивије повећано учешће Турске на Балкану⁵⁸, довољно је да приметимо да је оно обрнуто сразмерно интеграцији Западног Балкана у ЕУ. Другим речима, кашњење евро-атлантских интеграција земаља западног Балкана оставља поље отворено за посредовање Турске, углавном с ослоном на становништво муслиманских земаља и мањина на Балкану. Под претпоставком да ће ЕУ очувати своју будућност на овом делу Европе, то свакако неће учинити остављајући ове земље мимо интеграције.

58 Ово је лакше разумети читајући следеће: „Док САД могу да подрже моћну Турску, исто се не може рећи за моћну Русију, посебно не у савезу са једном Немачком. Највећи амерички страх «не треба да буде Кина или Ал Каида. То би требало да буде спој европске технологије са природним ресурсима Русије. То би створило силу која би могла да уздрма амерички примат. То је оно око чега су се ломила копља током 20. века. Међутим немачко-руски однос може се раније покорити и то морају да учине САД“. Geopolitical Journey, Part 2: Borderlands | STRATFOR ; http://www.stratfor.com/weekly/20101108_geopolitical_journey_part_2_borderlands>Geopolitical JourneyPart 2: Borderlands is republished with permission of STRATFOR; стратегија која се може сажети кроз давање Балкана Турској како би се спречило приближавање Немачке и ЕУ са Русијом. Фридманова визија је иако независна од става званичне администрације ипак изузетно близу чињеница које се одигравају на Балкану од краја Хладног рата.

Што се тиче Турске, њен став и ефекти њеног уплитања у осетљиво подручје Балкана, јесте показатељ кредибилитета њене европске вокације.

Литература

- Kunz, A., "Le Kosovo, 'zone multifonctionnelle à criminalité tous azimuts'", Horizons et débats, n°18, 5 mai 2008, Zurich, <http://www.horizons-et-debats.ch/index.php?id=916>
- Bruneteau, Bernard, Le siècle des génocides, Violences, massacres et processus génocidaires de l'Arménie au Rwanda, Armand Colin, 2004.
- Huntington, S. P. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order, Foreign Affairs, 1993; Id., "The West Unique not Universal", Foreign Affairs, Novembar-December 1996.
- Duijzings, G. Religija i identitet na Kosovu, Beograd, 2005.
- Inan, Ceren La population de la Turquie. Évolutions démographiques depuis 1927, 2007 . (<http://www.demobalk.org/publications/CAHIER%20INAN.DER.OKAP.FIN.pdf>).
- Atman, Sabri "La Turquie doit reconnaître le génocide assyro-chaldéen de 1915", <http://www.imprescriptible.fr/sejfo/atman-reconnaissance/>

Boško I. Bojović

KOSOVO ET LES BALKANS OCCIDENTAUX

Résumé

L'objectif de cet article est d'analyser la situation du Kosovo dans le contexte des questions de stabilité régionale et la sécurité européenne. Suite à la déclaration unilatérale d'indépendance de la province serbe du Sud est la survie incertaine de la minorité chrétienne et du patrimoine culturel situé sur son territoire. Auteur de l'article utilise la méthode historique, ainsi que la méthode comparative pour indiquer que le développement progressif du problème du Kosovo à partir de la position du point de la minorité chrétienne. En faisant un parallèle entre l'expulsion de la population chrétienne du territoire de la Turquie dans le début du 20ième siècle et la persécution des chrétiens au Kosovo dans le début du 21ième siècle, l'auteur souligne les similitudes et les différences entre les deux cas. En outre, il souligne qu'il est nécessaire de créer des meilleures conditions pour la minorité serbe du Kosovo.

Mots-clés: Kosovo, Les Balkans occidentaux, la minorité serbe, Turquie.